

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΑ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ.—*STRISLAN et YSEULT*, δράμα εἰς πράξεις τρεῖς¹⁾ ἥπη καὶ μίλος Ριχάρδου Wagner.—**ΘΕΑΤΡΑ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.**—*FEDORA* Sarah Bernhardt.—**X'RONΙΚΑ.**

Η παρατήρησις ἦν ὁ Salomon Reinach ἐν τῷ "Ἐγχειριδίῳ τῆς κλασικῆς φιλολογίας αὐτοῦ ποιεῖται ἐν οἷς περὶ μουσικῆς ἐν τῷ ἐλληνικῷ δράματι λέγει, ὅτι « ἡ τέχνη τοῦ ἀπομεμακρυσμένου παρελθόντος εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τέχνης τοῦ μέλλοντος (l'art de l'avenir) φαίνεται ὅτι καὶ ὑπὸ ἄλλην δῆψιν ἀληθῆς ἀποβίσται, ἀποδεικνυομένων ἡμαδρῶθιν τῶν ἐν τῷ "Ἐργῳ τῆς τέχνης τοῦ μὲλλοντος καὶ ἐλλοντος, ὅτι « ἡ τέχνη τοῦ πολυτελούτος τοῦ Tannhauser ποιητής, ἥλθε, καὶ ὅτι ἡλλοτε δυσχερῶς ἐγίγνετο, ἢ καὶ ὅλως ἀπετύχανε, νῦν ἀνιάστως τελεῖται. Τὰ ἔργα τοῦ Ριχάρδου Wagner προξαντο πανταχοῦ διδασκόμενα καὶ τὸ Bayreuthi οὐδόλως εἶναι νῦν ή μόνη κυψέλη ἐν ᾧ τὰ μελιττόεντα αὐτοῦ ἔργα ἐγκαταβιοῦσιν. Ἐν οἷς ἔγραψαμεν ἐν προτέρᾳ ἡμῶν "Ἐπιθεωρήσει" περὶ τῆς *Walkyrie*, εἴπομεν ὅτι ὁ Wagner σὺν τῷ Gluck ἐκπροσωποῦσι τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν τέχνην, τοῦ πρώτου μάλιστα ὄντος, ὥσπερ ὁ Αἰσχύλος καὶ Σοφοκλῆς, ποιητοῦ τε ἡμα καὶ μελοποιοῦ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὑπεδειχαμεν δὲ τὴν ταυτότητα τῶν ἀρχῶν, ἀναγράφοντες τὴν γνωστὴν παθαδολὸν τῆς μουσικῆς ἐν τῷ δράματι ὑπὸ τοῦ Βάγνερος, εἰπόντος, ὅτι ή « μουσικὴ εἶναι γυνὴ» καὶ δογματίζοντος ὅτι ἐν τοῖς μύθοις, ὡς ἐν τῷ ἀρχαιότητι, ἀναζητητέον τὴν ὑπόθεσιν τῶν δραμάτων.

Ἐν τῷ ἐν Βρυξέλλαις βασιλικῷ θεάτρῳ Monnaie ἐδιδάχθη ἄρτι ἐν τῶν περιπτετειωδῶν δραμάτων τοῦ διαθήμου μουσουργοῦ, ὅπερ φέρει τὴν ἐπιγραφὴν *Tristan* καὶ *Yseult*, διαιρεῖται δὲ εἰς τρεῖς πράξεις. Τοῦ δράματος τούτου τά τε ἔπι καὶ τὸ μέλος ἀγνοούσι τῷ Βάγνερο, ὅστις πόσχαλην περὶ τὴν ποίησιν αὐτοῦ ἐπὶ ίκανά ἔτη καὶ εἰς διαφόρους πόλεις. Συντελέσας τὸ πρώτον τὴν ποίησιν τοῦ δράματος καὶ ἀποπερατώσας αὐτὸν κατὰ τὸ ἔτος 1856 ἐν Ζυρίχῃ, ἔγραψε ἐν τῇ αὐτῇ πόλει τὸ ἐπόμενον ἔτος, 1857, τὴν *partition* τῆς πρώτης πράξεως. Ἡ δὲ τῆς δευτέρας πράξεως ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος 1859, κατὰ μάρτιον, ἐν Βενετίᾳ, καὶ ἡ τῆς τρίτης κατὰ τὸ φεντύρωδον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐν Λυκέροντι. Ἀλλὰ μετὰ ἐξ ἔπι δῆλα τὸ ἔργον τοῦτο εὗρε φιλόξενον σκηνῶν, ὅπως φιλοξενήσῃ αὐτό, καὶ τοῦτο τῇ προστασίᾳ τοῦ ἀοιδήμου Λοιδοβίκου Β' τῆς Βαναρδίας. Τῇ 8(20) Ιουνίου τοῦ 1865 μετά πολλὰς περιπλανήσεις ἐγένετο δεκτὸν ὅπως διδαχθῇ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου τοῦ Μονάχου καὶ τῇ 22(4) Ιουνίου τοῦ 1865 ἐδιδάχθη τῇ σιλμπράζει ἐξόχων ὑποκριτῶν καὶ ἀοιδῶν τοῦ Schnorr καὶ τῆς Schnorr.

Ἄνθις ἀνεβιβάσθη νῦν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸ δρᾶμα,

ὅπερ ἀποπνέει τὸν ἀγγὸν ἔρωτα τοῦ γενναιοῦ *Tristau* πρὸς τὴν *Yseult*, τὴν ἐπίσης ἐρῶσαν, ἔρωτα συνεχόμενον μὲν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος, τοῦ ἵπποτικοῦ *Tristan*, πρὸς κατάπαυσιν φονικοῦ πολέμου, αὐτοῦ ὁδηγοῦντος ἐπὶ τοῦ ιδίου αὐτοῦ πλοίου τὴν ἐρωμένην θυγατέρα τοῦ πίγμονος τῆς Ἰσλανδίας πρὸς τὸν πολέμιον βασιλέα *Marke*, συνέχοντα δὲ ἐπίσης τῆς *Yseult*, ὅστις ἐκδηλοῦται ἐν τῷ μίσει ὅπερ αἰσθάνεται εἴτα αὐτὴ τοῦ *Tristan* προσκληθέντος ὑπ' αὐτῆς καὶ μὲν προσελθόντος, ὅτε ἀμφότερα τὰ ἀγαπώμενα ὄντα ἐπὶ τοῦ πλοίου ηδαν. Οἵος ἵπποτικὸς τοῦ *Tristan*, ἀλλὰ καὶ οὐαὶ γενναιότης τῆς *Yseult*, αὐτῆς ταύτης παρασκευαζούσης τὸ δηλπτήριον, ὅπερ πρόκειται νὰ παράσχῃ αὐτοῖς τὴν αἰώνιαν λήθην! Συνέντευξις τις τῶν ἐρωμένων καὶ φίλημα τοῦ *Tristan* πρὸς τὴν *Yseult* ἔχει ἀποτέλεσμα μονομαχίαν μετά τίνος ἵπποτου ἐκθροῦ τοῦ *Tristan*, καθ' ἦν οὔτος πλήθεται διὰ ξίφους. Ο *Tristan* θνήσκει ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς *Yseult*, ὅτε αὐτὴ παθητικῶταν ἔστι μέση, οὐδὲν ποιητικὴ ἔξαρσις θεωρεῖται τῶν ὀραιοτάτων καὶ τῶν ὑψηλοτέρας ἐμπνεύσεως τοῦ Wagner.

Τοιοῦτον διατελεῖ δὲ τὸ ἔργον τοῦ δαιμονίου ποιητοῦ τοῦ *Lohengrin*. ἔργον προκαλέσαν οὐκ ὀλίγην κίνησιν θεατρικὴν ἐν τε τῇ πρωτευούσῃ τοῦ Βελγίου καὶ ἐν Παρισίοις, ἐν οἷς αἱ ἐφημεριδες πολὺν ἐπίσης ἐποιήσαντο λόγον. Ἐν τῇ γαλλικῇ πρωτευούσῃ, ως γνωστόν, μέλλει νὰ διδαχθῇ τὸ *Tannhauser*, πτοι αὐτὸν ἐκεῖνο τὸ ἔργον, ὅπερ ἀλλοτε ἐσυρίχθη, ἐφ' ὃ καὶ αὐτὸς ὁ συνθέτης καὶ μελοποιὸς πναγκάσθη μετὰ τρεῖς παραστάσεις νὰ αιτίσηται τὴν ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἄρδιν. Ἡ μουσικὴ τοῦ μέλλοντος, ἥτις ἔχει παρελθόν, ἀποδείκνυται ἔχουσα μέλλον.

* * *

Ἐν τῷ Θεάτρῳ Renaissance τῶν Παρισίων ἡ Σάρρα Bernhardt, ἥτις εἶναι ἡ διευθύντρια καὶ ὁ ἀστὴρ αὐτοῦ, ἐπανέλαβε τὴν *Fédera*, δρᾶμα εἰς πράξεις τέσσαρας τοῦ Victorien Sardou. Περὶ τῶν ἔργων τοῦ Sardou, ἔχοντος ἀπαράμιλλον γνῶσιν τοῦ θεάτρου, αἱ γνῶμαι εἰσὶ δεδικασμέναι. 'Αλλ' ἡ περὶ τῆς Σάρρας, καὶ σφαλλομένης ἔτι ἐν τισὶ εἶναι γενική. 'Ο Lemaitre, γράψων περὶ τῆς παραστάσεως ταύτης, ἀναφωνεῖ: Elle est très grande: nous ne pouvons que le redire, chaque fois que nous la revoyons.

'Ετερα ἔργα διδαχθέντα ἀπὸ τῆς σκηνῆς τῶν γαλλικῶν θεάτρων εἶναι: *Solness le Constructeur*, τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ Εργάτου Ibsen, μεταφράσθεν εἰς τὸν γαλλικὸν ὑπὸ Prozor καὶ διδαχθὲν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου Σεντρέ, καὶ ἡ νέα κωμῳδία τῶν Maxime Boucheron καὶ Maurice Ordonneau Pélerinage. διδαχθεῖσα ἐν τῷ Γυμνασίῳ, ἥτις κατὰ τὸ λέγεντον τοῦ Sarcey κατὰ τὸ ημισύ ἐπέτυχε, καίπερ προκαλέσασα πολὺν πάταγον πρὸ τῆς διδασκαλίας αὐτῆς, ἔνεκα τῆς ἐπιμονῆς τῶν συγγραφέων ὅπως γένηται ἡ πρώτη παραστάσις ἐν ἡμέρᾳ, δινηθῇ δὲ η κριτικὴ ἀσφαλῶς, ἔχουσα τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, ν' ἀποφανθῇ περὶ αὐτῆς.

X'RONΙΚΑ.—Ἐγράψαμεν ἡδη ἐν προτέρᾳ, 'Ἐπιθεωρήσει' ἡμῶν δτι: ὁ ἔξογος μελοποιὸς Verdi προύκειτο ν' ἀπελθῃ εἰς Παρισίους

1) Τόμ. Β' σελ. 596—97.

χάριν τῆς προετοιμαζούμενης ἐκτελέσεως τοῦ *Falstaff* ἐν τῷ Κωμῳδῷ — Μελόδραματι τῆς γαλλικῆς πρωτευούσης. Τῇ παρελθούσῃ ἑβδομάδι ὁ μελοποιὸς τοῦ *Rigoletto* ἀφίκετο εἰς Παρισίους, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ, τοῦ ἐπιφανοῦς ἑκδότου *Ricordi* καὶ τοῦ ποιητοῦ καὶ μελοποιοῦ *Boito*, κατέλυσε δὲ ἐν τῷ Μεγάλῳ Σενοδοχεῖῳ. Αὐθιμερὸν μετέβη εἰς τὸ Κωμῳδὸν — Μελόδραμα ἐν ᾧ προσκείτο νὰ γένηται γενικὴ δοκιμὴ τῆς τρίτης πρᾶξεως τοῦ *Falstaff*, ἀλλ’ αὐτοῦ αἰτησαμένου ὅπως γένισται αἱ δοκιμαὶ τῶν γυναικείων μόνον προσώπων, αἱ κυρίαι *Delna*, *Landouzy*, *Grandjean* καὶ *Chevalier* συνηθροίσθησαν ἐν τινι τῶν ἀναπαυτηρίοιν τοῦ Θεάτρου, εἰς ὃ προσῆλθεν ὁ *Verdi*, γενόμενος δεκτὸς διὰ ζωηρῶν ἀνευφημῶν.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς δοκιμῆς ὁ Βέρδης συνεχάρη θερμῶς ταῖς ὑποκριτίαις, διακηρύξας ἡμέραν ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τοῦ *Falstaff* ἐν Παρισίοις ἔσται κρείττων τῆς ἐν Μελόδραματος. Τῇ ἐπιούσῃ ἐγένοντο ἐνώπιον αὐτοῦ αἱ δοκιμαὶ τῶν ἀνδρικῶν προσώπων.

Περὶ τοῦ Βέρδη παρέσχομεν σημειώσεις τινάς ἐν προτέρᾳ Ἐπιθεωρήσει ἡμῶν, ὅτε ἐποιούμεθα λόγον περὶ τῆς πρώτης ἐκτέλεσεως ἐν Μελόδραματος τοῦ *Falstaff*¹. Σημειούμεθα νῦν ὅτι ὁ τοῦ *Trovatore* ποιητὴς οὐχὶ τὸ πρότον μεταβάνει εἰς Παρισίους, διότι πρὸ τριάκονταετίας ἀκριβῶς ἐπεσκέψατο τὴν γαλλικὴν πρωτεύουσαν καὶ ἀκολούθως. Τρέψει δὲ ἴδιαιτέραν συμπάθειαν πρὸς αὐτήν, καθ’ ἡ αὐτὸς ὡμολόγησεν ἐν τινι συνεντεύξει πρὸς συντάκτην γαλλικοῦ φύλλου. Καίτοι ὅγιστον τούτης προύμαλεσε τὸν θυμασίου τῶν παρισινῶν ἐπὶ τῇ ἀνθρότητι αὐτοῦ καὶ τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ νησίᾳ. Τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ εὐφωστία αὐτοῦ, ὥστε οἱ παρὰ τὴν θύραν τοῦ διευθύντεως τοῦ Κωμῳδοῦ-Μελόδραματος εὑρισκόμενοι δὲν ἐνόησαν ὅτι ὁ ποιητὴς τοῦ *Falstaff* εἰσῆλθεν εἰς τὸ Θέατρον.

Ο *Verdi* ἐννοεῖται εἶναι τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας ἐν Παρισίοις καὶ αἱ ἐρημερίδες πᾶσαι δημοσιεύουσαι πληροφορίας περὶ αὐτοῦ διὰ συνεντεύξεων γιγνομένων μετ’ αὐτοῦ ὑπὸ συντάκτων αὐτῶν.

Ἐν Ἀθήναις ἀνεσχηματίσθη ὑπὸ τοῦ κ. Δημ. Ἀλεξιάδου ὁ οὐκ οὖλος ὅπως ἀναγραφόμενος Πανελλήνιος θίασος, συμπραττούσης αὐτῷ καὶ τῆς κ. Ε. Παρασκευοπούλου. Ο δὲ Θίασος Μένανδρος, συμπραττούσης αὐτῷ τῆς δεσποινίδος Λίκατερίνης Βερώνη, ἐδίδαξεν ἄρτι ἐν Καΐρῳ, ἀπὸ τῆς αἰγυπτιακῆς δὲ πρωτεύουσης ἦλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν πρὸς ἐπανάληψιν τῶν παραστάσεων αὐτοῦ.

Τὸν τοῦ γράψαντος τὸν Γενικὸν Γραμματέα, κωμῳδίαν μετ’ ἀσμάτων, κ. Η. Καπετανάκην ἑδόθη πρὸς παράστασιν καὶ ἐπαίχθη ὑπὸ τοῦ θίασου Προσόδου ἐν Ἀθήναις. Τοῦ δράματος προτάσσεται βιογραφία τοῦ ποιητοῦ καὶ ἴστορία τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ "Ελλίσεν.

Ο ρώσος μουσουργὸς Κατσαρ *Cui*, μελοποιὸς τοῦ *Flibustier*, ὠνομάσθη ἀντεπιστέλλον μέλος τοῦ γαλλικοῦ πανακαδημίου, εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ διεκτήου *Tchaikowsky* θανόντος.

Οὐ πρὸ πολλοῦ ἐδίδαχθησαν ἐν Βερολίνῳ τρίχ νέα ἔμμετρα ἔργα ἐπιγραφόμενα τὸ μὲν "Η Βασίλισσα τοῦ "Ερωτος,

ὅπερ Hans de Gumppenberg, τὸ δὲ "Απηγορευμένοις" αὶ ποιοῖ, ὑπὸ Emile Goett καὶ τὸ τρίτον ὁ Μετοικῶν εἰς "Αμερικήν, ὑπὸ Max Halbe. Τούτων τὰ μὲν δύο πρῶτα ἐδιάχθησαν ἐν τῷ Βασιλικῷ Θεάτρῳ καὶ ἔτυχον μεγάλης ἐπιτυχίας. Τὸ δράμα τοῦ de Gumppenberg εἶναι σπανίας λεπτότητος ὕστερος καὶ σχήματος. "Η ὑπόθεσις εἶναι μεσαιωνική.

Τὸ ἔργον τοῦ Halbe ἐγένετο ἐπίσης δεκτὸν ἐν τῷ Βασιλικῷ Θεάτρῳ, ἀλλ’ ἔνεκα ἀντενεργειῶν ὁ συγγραφεὺς ἀπέσυρεν αὐτό. "Εδιάχθη δὲ εἴται ἐν τῷ Νέῳ Θεάτρῳ, ἀλλ’ ἔντελῶς ἀπέτυχε. "Η ἀποτυχία ὅμως αὐτὴ οὐδαμῶς ἐκάλυψε τὸν συγγραφέα τοῦ δράματος τῆς Νέας ὡτος, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν μεγαλειτέραν ἐπιτυχίαν τῶν τελευταίων ἐπών.

— Διαπρεπής κριτικὸς τῆς Νέας Υόρκης έδημοσίευσε ἄρθρον, ἐν ᾧ διαγρύζεται ὅτι οἱ συμπατριῶται αὐτοῦ μελοποιοὶ εἶναι ἀμαθεῖς καὶ ὅτι τὰ ἔργα αὐτῶν εἰναι οἰκειοποιήσεις, ἡ μεταγραφὴ παλαιῶν δημωδῶν ἀσμάτων. "Ομολογουμένως τὸν ὑπερβολικὸν αὐτοῦ ἀμερικανισμὸν καὶ ἐν τούτῳ ἡβελήσεις" ὁ κριτικός. Τί φοβερὸς αὐτοὶ οἱ "Αμερικανοὶ εἰς ὅλα!

— Εἶναι μινώδης πολλάκις ἡ τιμὴ τῶν θεωρείων ἐν τοῖς θεάτροις. "Ο σάγης τῆς Περσίας κατὰ τὸ 1873 ἐν Λονδίνῳ εὑρισκόμενος καὶ μεταβάνει εἰς τὸ Βασιλικὸν Θεάτρον τοῦ Drury-Lane ἐπλήρωσε διὰ τὸ θεωρεῖον αὐτοῦ 500 λίρ. ἀγγλικάς, ἡτοι 12,500 φράγκων. Κατὰ τὸ 1888 ἐν Bueno-Ayres ἀμερικανὸς ἐπλήρωσε διὰ θεωρεῖον 6,250 φρ. ὅπως ἀκούσῃ τῆς Πάττης. "Η μίς Agnes Booth-Schawel οὐλίρωσε διὰ θεωρεῖον ἐν τῷ θεάτρῳ Albee ἐν Νέᾳ Υόρκη 5,000 φρ. χάριν τῆς πρώτης παραστάσεως τοῦ *Becket*, παιζομένου ὑπὸ τοῦ Σέρβου Irving καὶ τοῦ θίασου αὐτοῦ κατὰ τὸν νοέμδριον τοῦ 1893. Κατὰ τὴν αὐτὴν παραστάσειν δύο μικρὰ θεωρεῖα ἐπληρώθησαν πρὸς 1500 φράγκων ἔκαστον.

— Μέλος τῶν εὐγενεστάτων οἰκογενειῶν τῆς Μαδρίτης ὁ Don Fernando Diaz de Mendoza, υἱὸς τοῦ κόμητος τῆς Bazalote, γαρκησίου τοῦ Fontanar, ἀδελφοῦ τῆς κουμῆσσης San-Luiz, ἀπεφάσισε νὰ ἀφιερώσῃ εἰς τὸ θέατρον καὶ ἀναλάβῃ κωμακὰ πρόσωπα. Αἱ δύναμι τοῦ Coguelin οὐκ ἔθει δειν τὸν Don Fernando Diaz. "Η προσεχῆς αὐτοῦ ἐμφάνισις ἐπὶ τῆς σκηνῆς ταράσσει τὴν ἀριστοκρατίαν τῆς Μαδρίτης.

— Έν Καναδῷ τῆς Αμερικῆς, ἐν τῷ θεάτρῳ Montreal συνέβη ἄρτι τὸ ἔξις: Κατὰ τὸ τέλος τῆς τελευταίας παραστάσεως τῆς Πάττης, ἡ ὀργήστρα ἡρνήθη νὰ παίξῃ τὸν ἀγγλικὸν ἔθνος θίασον κατὰ τὴν κροτοῦσαν συνήθειαν, ἀλλὰ καθ’ ἧν σιγμὴν τὸ ἀκροατήριον ἡτοιμάζετο νὰ ἀπέλθῃ φοβερὰ φωνὴ ἐπιβολῆις σιγήν. Η φωνὴ αὐτὴ ἦν ἡ τοῦ λόρδου Aberdeen, γενικοῦ διαικητοῦ, ὅστις ὅρθις ἐν τῷ θεωρεῖῳ αὐτοῦ, διακηρύσσει ὅτι αὐτὸς θὰ ψάλῃ τὸν θίασον καὶ ἀμέσως ἤρετο φάλλων τὸν God save the queen, ὃν τὸ ἀκροατήριον ἤκουε μετὰ σεβασμοῦ μέχρι τοῦ πέρατος αὐτοῦ.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

·Ο ἐπιεύθυνος ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ